

Sygn. akt III PSK 81/21

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z powództwa D. W.

przeciwko U. [...] w Z.

o wynagrodzenie, ewentualnie odszkodowanie z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19 stycznia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Z.

z dnia 10 marca 2020 r., sygn. akt IV Pa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z dnia 10 marca 2020 r. oddalił apelację pozwanej U. [...] w Z. od wyroku Sądu Rejonowego w Z. z dnia 30 września 2019 r., zasądającego od strony pozwanej na rzecz powoda D. W. kwotę 26.922 zł tytułem wynagrodzenia za skrócony okres wypowiedzenia łączącej strony umowy o pracę.

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej pozwana, zaskarżając wyrok Sądu drugiej instancji w całości, podniosła zarzut naruszenia prawa materialnego: 1) art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2183), przez błędną jego wykładnię polegającą na uznaniu, że w odniesieniu do nauczycieli akademickich uregulowania dotyczące ustania stosunku pracy zawarte w Kodeksie

pracy znajdują zastosowanie w ograniczonym zakresie, podczas gdy przepis ten wprost przewiduje stosowanie przepisów Kodeksu pracy do rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy i nie została zawarta w nim przesłanka stosowania owych przepisów wyłącznie do „spraw nieuregulowanych”, co oznacza, że do nauczycieli akademickich zatrudnionych na podstawie umowy o pracę stosuje się w całej rozciągłości przepisy Kodeksu pracy o rozwiązaniu umowy o pracę; 2) art. 36¹ § 1 k.p., przez jego niezastosowanie, a w konsekwencji przyjęcie, że okres wypowiedzenia umowy o pracę zawartej z nauczycielem akademickim nie może być jednostronnie skracany przez pracodawcę przy zaistnieniu wskazanych w art. 36¹ § 1 k.p. przesłanek; 3) art. 30 § 2¹ k.p., przez jego niezastosowanie, a w konsekwencji uznanie, że rozwiązanie stosunku pracy za wypowiedzeniem nie musi przypadać w ostatnim dniu miesiąca; 4) art. 49 k.p., przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że skoro do rozwiązania stosunku pracy nie doszło w dniu 17 lutego 2019 r., to pracownikowi przysługuje na podstawie art. 49 k.p. wynagrodzenie za okres do 30 września 2019 r., podczas gdy w przypadku zastosowania dłuższego okresu wypowiedzenia niż wymagany przepis art. 49 k.p. nie znajduje zastosowania.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Z. w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, a mianowicie: 1) „czy odesłanie zawarte w art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym powinno być rozumiane jako odesłanie do wszystkich przepisów Kodeksu pracy regulujących rozwiązanie stosunku pracy, a więc do przepisów oddziału 2 rozdziału II zatytułowanego Przepisy ogólne o rozwiązaniu umowy o pracę (art. 30 k.p.), przepisów oddziału 3 rozdziału II zatytułowanego Rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem (art. 32-43 k.p.), jak i przepisów oddziału 4 rozdziału II zatytułowanego Uprawnienia pracownika w razie nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę przez pracodawcę (art. 44-51 k.p.) oraz 2) „czy w sytuacji, zastosowania przez

pracodawcę dłuższego niż wymagany okresu wypowiedzenia, umowa o pracę z nauczycielem akademickim rozwiązuje się z ostatnim dniem właściwego okresu wypowiedzenia”.

Zdaniem skarżącej, pierwszy z przedstawionych problemów prawnych budzi istotne wątpliwości praktyczne. Mimo długiego okresu obowiązywania art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym dotychczas nie rozpatrywano w judykaturze tegoż zagadnienia, a jego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw

kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju prawa i jurysprudencji i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki,

która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Prezentacja tej przesłanki przysądu nie polega jedynie na sformułowaniu problemu prawnego bazującego na przepisach powołanych w podstawie skargi kasacyjnej. Konieczne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, wykazującego nie tylko zasadność preferowanego przez skarżącego sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia, ale także wadliwość rozwiązania postawionego problemu przez sąd drugiej instancji przy wykorzystaniu zapatrywań prawnych wyrażonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, opartych na poczynionych w sprawie jednoznacznych i stabilnych ustaleniach faktycznych, wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki przyjęty jest przy przedstawieniu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje i przedstawiać argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane; z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Istotne jest przy tym, aby problem prawny, ujęty w skardze kasacyjnej, dotyczył kwestii decydującej o rozstrzygnięciu sprawy. Nie może być bowiem dla niej prawnie obojętny. Innymi słowy, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne tylko wtedy, kiedy wynik sprawy uzależniony jest od interpretacji przepisów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania

(postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 września 2005 r., I PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243 i z dnia 29 czerwca 2001 r., I PKN 33/01, OSNP 2003 nr 9, poz. 228).

Mając na uwadze powyższe rozważania, należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanej przesłanki przedsądu. Sformułowane przez autora skargi kasacyjnej dwa pytania: „czy odesłanie zawarte w art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym powinno być rozumiane jako odesłanie do wszystkich przepisów kodeksu pracy regulujących rozwiązanie stosunku pracy”, a także „czy w sytuacji, zastosowania przez pracodawcę dłuższego niż wymagany okres wypowiedzenia, umowa o pracę z nauczycielem akademickim rozwiązuje się z ostatnim dniem właściwego okresu wypowiedzenia”, nie spełniają warunku istotności zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zgodnie z art. 128 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym, rozwiązanie lub wygaśnięcie umowy o pracę z nauczycielem akademickim następuje na zasadach określonych w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy, z tym że rozwiązanie stosunku pracy za wypowiedzeniem następuje z końcem semestru. Literalna wykładnia powyższego przepisu jest jasna. Z jego brzmienia wynika, że rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem akademickim za wypowiedzeniem następuje z końcem semestru. Tak też orzekł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 maja 2012 r., I PK 170/11 (OSNP 2013 nr 9-10, poz. 110), uznając, że z art. 128 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym wynika, iż rozwiązanie umowy z nauczycielem akademickim następuje wprowadzie na zasadach określonych w Kodeksie pracy, ale rozwiązanie stosunku pracy za wypowiedzeniem następuje z końcem semestru.

Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z powyższą wykładnią powołanego przepisu. Mając za podstawę ustalenie, że strona pozwana wypowiedziała powodowi umowę o pracę z zastosowaniem skróconego okresu wypowiedzenia, który wynosił dwa miesiące i który upływał w dniu 28 lutego 2019 r., Sąd odwoławczy uznał, iż umowa o pracę łącząca powoda z pozwaną nie mogła rozwiązać się z dniem 28 lutego 2019 r., gdyż data ta przypada już po zakończeniu semestru zimowego. W roku akademickim 2018/2019 semestr zimowy zakończył się w dniu 17 lutego 2019 r., natomiast semestr letni w dniu 30 września 2019 r. Wobec tych ustaleń Sąd drugiej

instancji uznał, że stosunek pracy powoda nie zakończył się z dniem zakończenia semestru zimowego, tj. 17 lutego 2019 r., ale z dniem zakończenia semestru letniego, czyli 30 września 2019 r. Oznaczało to, że do tego dnia trwał stosunek pracy powoda, bo jego umowa o pracę rozwiązała się wskutek wypowiedzenia pozwanego pracodawcy dopiero z końcem ustawowo wskazanego w art. 128 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym okresu wypowiedzenia, który *ex lege* upływał dopiero z końcem semestru letniego (30 września 2019 r.). Dlatego uzasadnione było roszczenie powoda o wynagrodzenie na podstawie art. 49 k.p. w związku z art. 128 Prawa o szkolnictwie wyższym (uzasadnienie zaskarżonego wyroku k. 5-6).

Przyjęta przez Sąd drugiej instancji interpretacja powołanego przepisu stanowi jego zwykłą wykładnię, a próba konstruowania przez skarżącego na gruncie tego przepisu istotnego zagadnienia prawnego, jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajduje uzasadnienia.

Należy zauważyć, że w państwie prawnym interpretator musi zawsze w pierwszym rzędzie brać pod uwagę językowe znaczenie tekstu prawnego. Jeżeli językowe znaczenie tekstu jest jasne, wówczas - zgodnie z zasadą - *clara non sunt interpretanda* - nie ma potrzeby sięgania po inne, pozajęzykowe metody wykładni. W takim wypadku wykładnia pozajęzykowa może jedynie dodatkowo potwierdzać, a więc wzmacniać, wyniki wykładni językowej wykładnią systemową czy funkcjonalną. Podobnie ma się rzecz z wykładnią tekstów prawnych, których sens językowy nie jest jednoznaczny z tego względu, że tekst prawny ma kilka możliwych znaczeń językowych, a wykładnia funkcjonalna (celowościowa) pełni rolę dyrektywy wyboru jednego z możliwych znaczeń językowych. W obu wypadkach interpretator związany jest językowym znaczeniem tekstu prawnego, znaczenie to stanowi zawsze granicę dokonywanej przez niego wykładni. W pewnych szczególnych sytuacjach rola wykładni funkcjonalnej nie będzie jednak ograniczać się wyłącznie do roli dyrektywy wyboru jednego ze znaczeń językowych, ale może tworzyć swoiste, różne od alternatyw językowych, znaczenie tekstu prawnego. Przyjęcie takiego swoistego znaczenia tekstu prawnego, ustalonego na podstawie wykładni funkcjonalnej (celowościowej) będzie prowadziło zawsze do wykładni rozszerzającej lub zwężającej. Również w tym wypadku językowe znaczenie tekstu prawnego stanowi granicę wykładni, w tym sensie, że nie jest dopuszczalne

przyjęcie swoistych wyników wykładni funkcjonalnej, jeżeli wykładnia językowa prowadzi do jednoznaczności tekstu prawnego. Nie oznacza to jednakże, że granica wykładni, jaką stanowić może językowe znaczenie tekstu, jest granicą bezwzględną. Oznacza to jedynie, że do przekroczenia tej granicy niezbędne jest silne uzasadnienie aksjologiczne, odwołujące się przede wszystkim do wartości konstytucyjnych (K. Pleszka, Językowe znaczenie tekstu prawnego jako granica wykładni (w:) Filozoficzno-teoretyczne problemy sądowego stosowania prawa, pod red. M. Zirka-Sadowskiego, Łódź 1997, s. 69-77).

Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia przepisów prawa (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Zgodnie art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy związany jest zaś ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wobec niewykazania powołanej przesłanki przedsądu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. postanowił jak w sentencji.